

ЖАШЛИК СЎЗВИ

1991 йил 1 январдан
чиқа бошлаган.

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши ва Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг газетаси

24 МАЙ, СЕШАНБА, № 100 (848).
Сотувда аркин нархда. 1994 ИЛЛ

УЙИМИЗНИНГ ТЎРИ СИЗНИКИ, АЗИЗ ҚАРДОШЛАР!

ҚОЗОҒИСТОН ПРЕЗИДЕНТИ ТОШКЕНТГА КЕЛДИ

23 май куни Қозоғистон Республикаси Президенти Нурсултон Назарбоев Тошкентга келди. Ўзбекистонда Қозоғистон кунлари бошланиши муносабати билан юртимизга ташриф буюрган юксак мартабали меҳмонни Тошкент аэропортида Ўзбекистон Республикаси Президенти Исрол Каримов кутиб олди. Икки давлат раҳбарлари тўғрисида муҳаббатнинг саволларига жавоб бердилар.

Нурсултон Назарбоев Ўзбекистонда бошланган Қозоғистон Республикаси кунлари икки қардош халқнинг азалий дўстлиги нишониси эканини таъкидлади. Унда илм-фан, маданият ва ишбилармон доираларнинг 600 нафарга яқин аъзоси иштирок этаётганини, бундай учрашувларни тез-тез ўтказиб туриш ҳар икки давлат маффаатларига хизмат қилишини айтиди.

Ўзбекистон раҳбари икки қўшни давлат ўртасидаги дўстона алоқалар ривожига равақ тилар экан, ота-боболардан қолган қадимий анъаналарни давом эттириш, муаммоларни бирга қилиб ҳал қилиш зарурлигини таъкидлади. Шу йилнинг куз ойларида Қозоғистонда Ўзбекистон кунлари ўтказилишини билдирди.

Кутиб олиш маросимида Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши Раиси вазифини бажарувчи Э. Халилов, Республика Бош вазири А. Муталов, Бош вазирнинг биринчи ўринбосари И. Жўрабеков, ташқи ишлар вазири С. Саидқосимов, Тошкент шаҳри ҳокими А. Фозилбеков, Қозоғистон Республикасининг Ўзбекистондаги фахруллоҳ ва мухтор элчиси Н. Искалиев ва бошқа расмий кишилар ҳозир бўлишди.

(ҒаА).

СУРАТДА: Ўзбекистонда Қозоғистон кунларининг тантанали очилиш маросимидан лавҳалар.

А. ЗУҒАРОВ тасвири (ҒаА).

«Туркистон» саройидаги тантаналар

Ўзбекистон ва Қозоғистон раҳбарларининг жондор ва қондош халқларимиз дўстлиги ва ҳамжиҳатлиги йўлидаги истакли хоҳишларини ўзида мулжассам этган чиқишлари гулдурас қарсақлар билан кутиб олинди. Президентлар дил сўзларидан сўнг бир-бирларига эсдалик совғалар топширдилар. Маросимнинг тантанали мамлакат Эркин Воҳидовнинг байрам қўтовлари ҳам анжуман аҳлининг олқиниша сазовор бўлди. Танарфудан сўнг Ўзбекистон ва Қозоғистон Республикаларининг танқиди санъаткорлари иштирокида катта концерт намойиш этилди.

(ҒаА).

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИ ИСЛОМ КАРИМОВНИНГ ЎЗБЕКИСТОНДА ҚОЗОҒИСТОН КУНЛАРИНИНГ ОЧИЛИШИГА БАҒИШЛАНГАН ТАНТАНАЛИ ЙИҒИЛИШДА СЎЗЛАГАН НУТҚИ

Ассалому алайкум, азиз биродарлар! Мухтарам Нурсултон Назарбоев! Қадрли қозоқ дўстларимиз! Энг аввало, Сизларнинг барчангизга қадимий ва ҳаммаи навброн Ўзбекистонга ташриф буюганингизни унчун чин дилдан миннатдорлик билдиришга рухсат этгайсизлар.

Юртимизга хуш келиб-сиз қадамнингиз қутлуг бўлсин.

Халқларимиз бундай учрашувларини ҳаммаи азур ҳаёлот ва иштиёқ билан кутади. Ҳар иккала мамлакат раҳбарларининг, расмий делегатларининг турли хил учрашуви ва суҳбатлари ўзбек ва қозоқ халқларида доимо катта қизиқиш, келажакка умид ва ишонч уйғотади.

Шу маънода Ўзбекистон ва Қозоғистон раҳбариятининг Алматиде, Тошкент ва Туркистонда, Ашхабад ва Бишкекда, Ҳўдабон ва Чўлпонотада ўтказилган самимий ва қизиқ учрашувлари тарихий аҳамиятга эгадир. Ана шу учрашувларнинг самараси сифатида бугун ҳаммамиз меҳр-муҳаббат билан дийдорлашув турибмиз.

Бизлар Буюк Турон дивериде унинг ўсган икки оғани халқимиз. Тилимиз ҳам, дилимиз ва динимиз ҳам, муштаракдир.

Қадим-қадим замондан Туронзамини деб аталган бу поёنسиз кенгликларда қозоғу ўзбек, қирғизу туркиман — барчамизнинг ота-боболаримиз от суриб ўтганлар. Ям-яшил, серҳосил даладарда чорва боққилар, деҳқончилик қилганлар.

Не-не босқинларни, қирғинларни қўрган бу тупроқни боболаримиз ёнма-ён туриб ҳимоя қилганлар. Бинобарин, бизнинг тарихимиз ҳам, тақдиримиз ҳам бирлашиб кетган ва бу Оллоҳ таоло берган азалий ва абадий насбнамиздир.

Яхши биласизлар, ўтмишда орамизда айрма чегаралар бўлган эмас. Умид қиламизки, нишоолдо, бундан кейин ҳам бўлмағай. Қозоғистоннинг улкан ҳудудларида Ўзбеклар неча асрлардан буён яшаб келган бўлса, Ўзбекистон бағрида ҳам бир миллион-

дан ортқ қозоқ дўстларимиз истиқомат қилади.

Улар ҳаммаи бир-бирларига оғани, қўда-қўдағай бўлганлар, ҳозир ҳам ягона оила фарзандлари каби тотув ҳаёт кечирмоқдалар. Халқларимиз суридаги бу дўстлик ва аҳилликни биз бениҳоя қадрлаймиз. Бу — бизнинг энг катта бойимиз, қудрат ва шаън-шавкатимиз манбаидир.

Бизнинг иқтисодий, маданий ва маънавий муносабатларимиз жуда қадим замонларга бориб тақалади. Тарихий маълумотларга қараганда, ўтган асрнинг 60-йилларида биргина Тошкент шаҳридан Қозоғистон томонга ҳар йили 40—50 минг туядан иборат савдо қарвонлари мунтазам қатнаб турган.

Бухоро ва Фарғона водийсидан борадиган қарвонларини ҳам қўшиб ҳисобласан, бу рақам янада ортади. Ўзбекистондан қозоқ овулларига газмоллар, кийим-кечак, уй-рўзгор буюмлари олиб борилад бўлса, қозоқлар туртидан ўн минглаб қўй, от-туя, қорамол, қизғ, палос, жүн, тери, озиқ-овқат, листвақўй ва бошқа моллар келтирилган.

Қўриқиб турибдики, доимий ота-боболаримиз бугун биз «Ягона иқтисодий макон» деб атаётган иқтисодий таъминоти уш пайтдаги шаклланиш улуғдирлар.

Бизнинг бугунги вазирамиз тарих синовидан ўтган шу қардошлиқ ришталарини янада тақомиллаштириш, унга янгича моҳирати бағишладан иборатдир.

Шу муносабат билан бугун тантанали вазирад бошланган Қозоғистон кунларининг мазмуни, мақсади ва аҳамияти ҳақида икки оғиз тўхталиб ўтишга инқозат бергайсизлар.

Маълумки, биз илгарилари ҳам Ўзбекистонда қозоқ адабиёти ва санъати ёни Қозоғистонда Ўзбек адабиёти ва санъати кунлари ўтганини билдимиз. Аммо бу галги дийдорлашув — мустақиллик замонидаги илк анжуман аввалгиларидан тамоман фарқ қилади.

Бугун бизнинг иқтисодий-сиёсий ҳаётимиз янгича

бўлганидек, ушбу мулоқотимиз ҳам янгича бўлиш табиий ҳолидир. Яъни бу анжумани «Қозоғистон кунлари» деб атадик, бирон биз соҳани устун қўймадик. Бунда маданият аҳлидан маданият аҳли билан, ижод аҳли билан илм-фан аҳли илм-фан аҳли билан, ишбилармонлар эса ишбилармонлар билан бевосита мулоқотга киришадилар. Бу учрашувлар чоғида турли соҳа вакиллари бир-бирларини билан фикр алмашадилар ва икки мамлакатнинг иқтисодий-иқтисодий, маданий-маърифий тараққиётига биргаликда ўз ҳиссатларини қўшиш учун замин яратадилар, деб ишонамиз.

Хурматли дўстлар! Қозоғистон билан Ўзбекистон Марказий Осиёнинг икки улуг давлатидир. Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг мўтабар даргоҳида овоз Қозоғистон ва мустақил Ўзбекистон байроқлари ҳиллаб турганидан барчамиз фахрланамиз. Шу ўринда мен бир нарсани алоҳида таъкидлаб ўтишни истар эдим.

Қозоғистон Республикасининг тўғич Президенти, дўстим Нурсултон Назарбоев билан ҳар бир учрашувимиз бизни гоят нуридан анги гоилар сари илҳомлантиради. Ҳар сафар бу учрашувлардан сўнг юрагимизда ўзимизга янада қатъийроқ ишонч пайдо бўлади.

Бизнинг сабаби шундани, азиз дўстлар, биз қалбимиз турда улуг халқларимизнинг буюк ишонч туйғусини, меҳру муҳаббатини ва азму шикоятини ҳаммаи ҳис қилиб тураемиз.

(Давоми 2-бетда.)

Туркистон ўлкаларини бирлаштирган Қоракўнлар салтанати бунинг бир далили эди. Ун туртинчи аср ва ўн бешинчи асрнинг бошларида ҳозирги Қозоғистон ерида яшаган қурларнинг кўпчилиги қардош ўзбек ва нўғой хонликлари тарихида яшаган. У пайтда миллатлар шаклланимаган, тил ва урф-одатлар ўртасида фарқ нам эди. Дашти Қипчоқда хумронлик қилган Шайбонийлар давлатидан ажралиб чиқиб, қўй остидеги улусларни бирлаштирган ва қозоқ деган элни шакллантириган илк қадим қўйган кишилар — Керейхон ва Жонобекхондир.

Дашти Қипчоқда қозоқлар билан ёнма-ён яшаган қўлаб уруғлардан бири ўзбек миллатининг шаклланишига замин бўлди. Улар кейинчалик деҳқончилик ва савдо-сотиқ билан машғул бўлган ўтроқ уруғлар билан бирлашиб, ўрта аср Шарқ тарихида ёрқин из қолдирган давлатларга асос солди.

Тарихда икки эл орасида инзолар ва жан-жаллар ҳам бўлган. Аммо бу бир ота, бир онадан туғилганга қарамай, тоқу татх талашган хонлар ва амирларнинг ўзаро кўраши эди. Халқ уларини ҳеч вақт қўламаган. Ташқи дўшманга қарши курашда иккала эл бирлашган. Ана шу бирлик ва аҳилликни сақлаб қолишимиз керак.

Бунни айтишдан мақсадим, қадрли дўстлар, халқларимизнинг эл бўлиб шаклланиш тарихини ҳозирча пухта ўрганганимиз

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИ ИСЛОМ КАРИМОВНИНГ ЎЗБЕКИСТОНДА ҚОЗОҒИСТОН КУНЛАРИНИНГ ОЧИЛИШИГА БАҒИШЛАНГАН ТАНТАНАЛИ ЙИҒИЛИШДА СЎЗЛАГАН НУТҚИ

Ассалому алайкум, азиз биродарлар! Мухтарам Нурсултон Назарбоев! Қадрли қозоқ дўстларимиз! Энг аввало, Сизларнинг барчангизга қадимий ва ҳаммаи навброн Ўзбекистонга ташриф буюганингизни унчун чин дилдан миннатдорлик билдиришга рухсат этгайсизлар.

Юртимизга хуш келиб-сиз қадамнингиз қутлуг бўлсин.

Халқларимиз бундай учрашувларини ҳаммаи азур ҳаёлот ва иштиёқ билан кутади. Ҳар иккала мамлакат раҳбарларининг, расмий делегатларининг турли хил учрашуви ва суҳбатлари ўзбек ва қозоқ халқларида доимо катта қизиқиш, келажакка умид ва ишонч уйғотади.

Шу маънода Ўзбекистон ва Қозоғистон раҳбариятининг Алматиде, Тошкент ва Туркистонда, Ашхабад ва Бишкекда, Ҳўдабон ва Чўлпонотада ўтказилган самимий ва қизиқ учрашувлари тарихий аҳамиятга эгадир. Ана шу учрашувларнинг самараси сифатида бугун ҳаммамиз меҳр-муҳаббат билан дийдорлашув турибмиз.

Бизлар Буюк Турон дивериде унинг ўсган икки оғани халқимиз. Тилимиз ҳам, дилимиз ва динимиз ҳам, муштаракдир.

Қадим-қадим замондан Туронзамини деб аталган бу поёнсиз кенгликларда қозоғу ўзбек, қирғизу туркиман — барчамизнинг ота-боболаримиз от суриб ўтганлар. Ям-яшил, серҳосил даладарда чорва боққилар, деҳқончилик қилганлар.

Не-не босқинларни, қирғинларни қўрган бу тупроқни боболаримиз ёнма-ён туриб ҳимоя қилганлар. Бинобарин, бизнинг тарихимиз ҳам, тақдиримиз ҳам бирлашиб кетган ва бу Оллоҳ таоло берган азалий ва абадий насбнамиздир.

Яхши биласизлар, ўтмишда орамизда айрма чегаралар бўлган эмас. Умид қиламизки, нишоолдо, бундан кейин ҳам бўлмағай. Қозоғистоннинг улкан ҳудудларида Ўзбеклар неча асрлардан буён яшаб келган бўлса, Ўзбекистон бағрида ҳам бир миллион-

дан ортқ қозоқ дўстларимиз истиқомат қилади.

Улар ҳаммаи бир-бирларига оғани, қўда-қўдағай бўлганлар, ҳозир ҳам ягона оила фарзандлари каби тотув ҳаёт кечирмоқдалар. Халқларимиз суридаги бу дўстлик ва аҳилликни биз бениҳоя қадрлаймиз. Бу — бизнинг энг катта бойимиз, қудрат ва шаън-шавкатимиз манбаидир.

Бизнинг иқтисодий, маданий ва маънавий муносабатларимиз жуда қадим замонларга бориб тақалади. Тарихий маълумотларга қараганда, ўтган асрнинг 60-йилларида биргина Тошкент шаҳридан Қозоғистон томонга ҳар йили 40—50 минг туядан иборат савдо қарвонлари мунтазам қатнаб турган.

Бухоро ва Фарғона водийсидан борадиган қарвонларини ҳам қўшиб ҳисобласан, бу рақам янада ортади. Ўзбекистондан қозоқ овулларига газмоллар, кийим-кечак, уй-рўзгор буюмлари олиб борилад бўлса, қозоқлар туртидан ўн минглаб қўй, от-туя, қорамол, қизғ, палос, жүн, тери, озиқ-овқат, листвақўй ва бошқа моллар келтирилган.

Қўриқиб турибдики, доимий ота-боболаримиз бугун биз «Ягона иқтисодий макон» деб атаётган иқтисодий таъминоти уш пайтдаги шаклланиш улуғдирлар.

Бизнинг бугунги вазирамиз тарих синовидан ўтган шу қардошлиқ ришталарини янада тақомиллаштириш, унга янгича моҳирати бағишладан иборатдир.

Шу муносабат билан бугун тантанали вазирад бошланган Қозоғистон кунларининг мазмуни, мақсади ва аҳамияти ҳақида икки оғиз тўхталиб ўтишга инқозат бергайсизлар.

Маълумки, биз илгарилари ҳам Ўзбекистонда қозоқ адабиёти ва санъати ёни Қозоғистонда Ўзбек адабиёти ва санъати кунлари ўтганини билдимиз. Аммо бу галги дийдорлашув — мустақиллик замонидаги илк анжуман аввалгиларидан тамоман фарқ қилади.

Бугун бизнинг иқтисодий-сиёсий ҳаётимиз янгича

Туркистон ўлкаларини бирлаштирган Қоракўнлар салтанати бунинг бир далили эди. Ун туртинчи аср ва ўн бешинчи асрнинг бошларида ҳозирги Қозоғистон ерида яшаган қурларнинг кўпчилиги қардош ўзбек ва нўғой хонликлари тарихида яшаган. У пайтда миллатлар шаклланимаган, тил ва урф-одатлар ўртасида фарқ нам эди. Дашти Қипчоқда хумронлик қилган Шайбонийлар давлатидан ажралиб чиқиб, қўй остидеги улусларни бирлаштирган ва қозоқ деган элни шакллантириган илк қадим қўйган кишилар — Керейхон ва Жонобекхондир.

Дашти Қипчоқда қозоқлар билан ёнма-ён яшаган қўлаб уруғлардан бири ўзбек миллатининг шаклланишига замин бўлди. Улар кейинчалик деҳқончилик ва савдо-сотиқ билан машғул бўлган ўтроқ уруғлар билан бирлашиб, ўрта аср Шарқ тарихида ёрқин из қолдирган давлатларга асос солди.

Тарихда икки эл орасида инзолар ва жан-жаллар ҳам бўлган. Аммо бу бир ота, бир онадан туғилганга қарамай, тоқу татх талашган хонлар ва амирларнинг ўзаро кўраши эди. Халқ уларини ҳеч вақт қўламаган. Ташқи дўшманга қарши курашда иккала эл бирлашган. Ана шу бирлик ва аҳилликни сақлаб қолишимиз керак.

Бунни айтишдан мақсадим, қадрли дўстлар, халқларимизнинг эл бўлиб шаклланиш тарихини ҳозирча пухта ўрганганимиз

НАВОИЙ УЙИГА АБАЙ ҚҶНОҚДИР

Кувон, эй мустақил, хур Ўзбекистон, Поиндодек туша йўллари бўстон; Узингдек мустақил ўзингдек овоз Қозоқ биродаринг бағрингга меҳмон.

Яйловлари туташ, тоғ-қирғи туташ, Тарихи, бугуни, тақдир туташ, Бир буюк чинорким, тоғири туташ Ҷиғарғушанг бугун бағрингга меҳмон.

Навоий уйига Абай қўноқдир, Жамбул, Жумайбул — қўзу қароқдир, Уртада Яссавий руҳи уйғоқдир, Тувуқсоним оғам юртимда меҳмон.

Ул буюк муқаддас руҳларга қасам, Мустақиллик ва эрк бўлғай мустақкам. Қозоғим, қароғим, өзгач оғам, Уйим ўз уйингдир, эмасан меҳмон, Жаҳонда жаҳондек боқий бўл омон!

Эркин ВОҲИДОВ,
Ўзбекистон халқ шоири.

(Давоми 2-бетда.)

ЎЗБЕКИСТОН RESPUBLIKASI PREZIDENTI ISLOM KARIMOVNING

ЎЗБЕКИСТОНДА ҚОЗОҒИСТОН КУНЛАРИНИНГ ОЧИЛИШИГА БАҒИШЛАНГАН ТАНТАНАЛИ ЙИҒИЛИШДА СЎЗЛАГАН НУТҚИ

(Давоми. Боши 1-бетда.)

Мизни бирдек жавобгар ҳис этишимиз ва бунинг учун бутун борлигимизни бағишлашимиз керак.

Қадимдан бир маънавий-руҳий иқлимида нафас олиб келган халқларимиз тарихимизнинг айниқса бугунги масъулиятли даврида — ақл-заковат ва шижоат, дунёвий салоҳият ва миллий гуфур талаб этиладиган даврда яна ҳам янгироқ яна ҳам меҳр-оқибатлироқ бўлишлари лозимлигини ҳаётнинг ўзи тақозо қилмоқда.

Фурсатдан фойдаланиб, мен хурматли маданият ва санъат арбобларимизга, илм-фан намояндalarига муқожаат қилмоқчиман. Мухтор Азевоз, Собит Муҳонов, Абдулла Тожибоев, Ойбек, Гафур Гулом, Миртемирлар юксак мавқега кўтарган фойдали аъёнлар тилгагина, нутқасида давлатимизнинг сўз билан ҳаводек зарурдир.

Истиқлол шабадаси икки мустақил, эркин давлатнинг байроқларини ҳиллатиётган экан, бу ҳаётбахш шабада санъаткорларнинг иқдороналарига кириши, халқларимиз юрагига янги руҳ ва илҳом бағишлаши давор.

Ушбу билан бир қаторда биз жаҳон ва баъзи давлатлар амалиётида барча иқтисодий таъжирбалардан иқтисодий фойдаланмоқдамиз. Шу нукта назардан қараганда, биз мана шу учрашувида, Сизларнинг таъжирбаларини ҳамда маданиятнинг бошқа ўзига хос жиҳатларини ҳисобга олган ҳолда зўр қатъият билан амалга оширишмоқдам.

Шу билан бир қаторда биз жаҳон ва баъзи давлатлар амалиётида барча иқтисодий таъжирбалардан иқтисодий фойдаланмоқдамиз. Шу нукта назардан қараганда, биз мана шу учрашувида, Сизларнинг таъжирбаларини ҳамда маданиятнинг бошқа ўзига хос жиҳатларини ҳисобга олган ҳолда зўр қатъият билан амалга оширишмоқдам.

Ишончим комилки, Қозоғистон давлатининг ҳурматли раҳбари, дўстим Нурсултон Абшевич Назарбоев бизнинг юртимизга ўз мамлакатининг энг етуқ кишиларини, етуқ мутахассисларини, илгор замонавий билимларга эга бўлган одамларини, катта ҳаётий ва ҳужжатли таъжирбаларига эга, ўз ишнинг ҳақиқий усталарини бошлаб келган.

Ўзбекистоннинг дарвозалари Сизлар учун ҳамеша очик, азиз меҳмонлар. Бизнинг гапшайдиган гапларимиз кўп, ҳамкорлигимиз ўфқларни кенг. Келинлар, ўзаро борди-келидиларимиз мунтазамлик касб этсин, биргалликда меҳнат қилайлик, таъжирба ва билимларимизни ўртоқлашайлик.

Ҳамкорлигимиз ақоибот самаралар беришига ишончим комил. Келинлар, олдинда турган қийинликларини қўлингизга берган ҳолда энгиз, бозор иқтисодиётини биргалликда қарор топтирайлик. Жаҳон ақли бизнинг улкан имкониятларимизни кўрсин, бир-биримизга оға-яни, ишончли шерик ҳамда ҳаммаслак эканимизга амин бўлиш!

Қардош Қозоғистоннинг мухтарам Президенти! Хурматли меҳмонлар! Ўзбекистон ҳозир қудратли сановат барпо этиб, амалдаги объектларни тўлдирди қайта қуриш юзасидан катта ишлар қилмоқда. Шу маънода қозоғистонлик мутахассисларга ўзаро ҳамкорлик учун жуда катта имкониятлар бор.

Энг аввало иқтисодий мустақиллигимизни таъминлайдиган сановатнинг бутун негизини ривожлантириш, бой хомашуу моддий ресурсларимизни асослаб тайيارлаш мақсулот олишти қарор қилишга жўксак технология лойиҳаларини амалга ошириш — мамлакатларимиз олдда турган муҳим вазифадир.

Ушбу йўналишимиз қишлоқ ҳўжалигида иқтисодий ислохотни амалга оширишдан иборат. Чунки иқтисодиётни ривожлантириш ва халқимиз фаровонлигини оширишнинг энг асосий манбалари қишлоқда жойлашган.

Халқларимизнинг энг оғир, азобли дарди — Орол фожиясидир. Бу муамма ўзбеклар қозоқлар ҳаёти ва тақдирига бевосита алоқадорлигидан ташқари, оламшумул аҳамият касб этмоқда. Орол бўйи, унинг бойликлари, Сирдарё ва Амурдари саховат билан инсонларга ҳада этган инъомлар илгари собиқ иттифоқнинг бўлган барчангизга яхши маълум.

Афсуслар бўлсинки, Орол бўйининг неъматларини барча «ягона совет халқи» билан баҳам кўрган бўлсак, унинг «аччиқ менажаси» — Орол ва Оролбўйи фожияси, бу халокатнинг экологик оқибатлари, ҳалокатли кутулиш йўллари қийин. Марказий Осиё халқларининг иши бўлиб қолди. Шунинг маммуияти билан қайда элиш керакки, асрлардан бери бу улғур дарёларимиздан сув ичиб келган ва бугунги кунда ҳам ичмаётган қардош халқларимиз бу ўта машаққатли муаммонни хал қилишга биргаллашиб киришиди. Давлат-

ларимиз бу йўлда ташлаётган муҳим қадамлар барчангизга яхши маълум. Бугунги учрашувда барча муамма ва масалалар хусусида гапирмоқчи эмасман. Сизлар жойларда бўлиб, одамларимиз, уларнинг ишлари билан танишсанлар. Сизлар бизнинг таъжирбаларимизни ўрганишимиз билан сизларнинг таъжирбаларини ўрганишимиздек фойдаланишга ишончим комил. Бу учрашувлар мамлакатларимиз ўртасидан истиқболли муғтазам, бўлимас алоқаларни ривожлантиришда муҳим қадам бўлишига шўбха йўқ.

Мухтарам дўстлар! Биз ҳозир иқтисодий янгиликларнинг мураккаб ва қийин жараёнини бошдан кечирмоқдамиз. Олдинда қўйган мақсад ва вазифаларимизни бажариш учун биринчи навбатда тинчлик ва барқарорлик зарур. Аммо, таассуфки бўлсинки, ер кўрраши турли ташвиш, бевозелик ва зиддиятларга тўла. Дам у ерда, дам бу ерда уруш олдига ловиллаб турганми. Афсуски, буни тинтиб олиш ҳам бу кўнгаллардан ҳолли эмас. Халқларимиз ўртасида қўшни Тожикистон ва Афғонистонда юз бераётган воқеалар катта ташвиш туғдиримоқда.

Ўзбекистон билан Қозоғистоннинг минтақادا ялли тинчлик ва барқарорлигини таъминлаш борасидаги доимий сўб-ҳаракатлари бугун дунё ақлига аён. Биз бундан кейин ҳам бу йўлда қўлимиздан келган барча ишни қиламиз.

Орамизга раҳна солишга уринаётганлар шунини билиб қўйсинки, бизнинг қондошлигимиз, қардошлигимиз ва аҳиллигимиз абадийдир. Бироқ биз бирон сония бўлса-да, хўшёрликни йўқотмаслигимиз, халқнинг «ўзингиза эҳтиёт бўлиш» деган доно мақолини унутмаслигимиз керак.

Қозоқ ва ўзбек халқлари тарихининг барча давларида да бирга бўлган, ёнма-ён қадам ташлаб, турмушининг бор шодлиғи гамини бирга баҳам кўрган. Асрлар ўтган, иқтисодий тўзуллар ўзгарган, бутун-бутун салтанатлар вужудга келган ва смрилоб кетган, ҳўқдорлар ўзгарган, бироқ қозоқ билан ўзбекининг қозоқ дошлиғи, қардошлиғи ва дўстлиғи барқарорлигича қолган. Янгилишмасан қозоқ халқининг «девор қозоқ, бекайро» қозоқ халқ қозоқ» деган доно мақоли бор.

Ҳозир дўстлигимиз, қардошлигимизнинг янги даври юз очди. Мустақил миллат, ўз мустақил ватанининг эгаси бўлган халқларимиз янги тарихини бошлади. Бу тарих — эрк тарихи, баълоғат етиш, иқтисодий ва маънавий қад ростилаш, ҳўзон ҳамдўстлигида ўз номи ва нуфузини барқарор этиш тарихи бўлажак.

Мана шу ҳажжонли юрак қаларда мен бизнинг юрак қалардаги учрашувимиздан бизнинг бирини эсладим. Биз ўшанда дўстим Нурсултон Назарбоев буюк халқларимизнинг буюк маънавий падари бўзрукюрри Хожа Аҳмад Ултрашнинг «соқларни кой олганнинг Қозоғистонга олиб келиб қилишидан қўриқиб, санашин бас қиламан. Чунки улар бизнинг ўзимизга керак.

Эҳтимол, дўстлар, мен ҳавотирим ортиқчидир. Қозоғистондаги ўзбеклар қозоқ замини билан тўташиб кетгани сингари ўзбекистондаги қозоқлар ҳам бизнинг замин билан тўташиб кетган. Дўстлигимиз, маънавий қардошлигимизнинг қароқали ҳам шулардир.

Мухтарам дўстим Нурсултон Абшевич! Сиз қозоқ биродарларим!

Бугунги зўр анжуманимиз — катта йўлнинг ибтидоси, бошланғичидир. Туркистон озодлигини юз йилдан давомидан оруз қилиб ўтган ота-боболаримизнинг руҳи бугун шод бўлсин.

Бу кўтулук кун барчамизга «Бу буюк бўлсин!» Яна бир бор хўш келиб, қозоғистонлик бовурларимиз!

Унимизнинг, қалбимизнинг турли сонинки! Сизларга сўхат-саломатлик, омонлик, бахту фаровонлик, ишларингизга зафар тиламан!

Яшасин улғур қозоқ халқи! Қозоғистон ва ўзбекистон халқларининг дўстлиғи дунё турғунча барқарор бўлсин!

Адолат юзасидан эътироф этишимиз ва барчага

маълум қилишим лозимки, бу ташаббус нафақат Қозоғистон, балки бутун Марказий Осиёда атоқли давлат аробии, хўматлари бутун дунёда эътироф этилган Нурсултон Назарбоевдан чиққан эди.

Миллатларнинг ўзаро ақиллиғи уларнинг онла қўриш масаласи билан ҳам белгиланиши барчага маълум. Бироқ, назаримда, қардошлиқ бўйича жуда катта билимдон дўстим Нурсултон Абшевич Назарбоев мамлакатларимизда ўзбеклар ва қозоқлардан тўзтилган нечта онла борлигини аниқ айтиб беролмаска керак. Албатта, у киши ҳам, мен ҳам мамлакатларимизда қанча қозоқ энг қанча ўзбек яшашини айтишимиз мумкин. Бироқ, рости, мен ҳеч қачон ўзбекистондаги қозоқларни ўзимизнинг миллатдан айри қўйишни ҳаёлимга ҳам келтирмаганман. Биз — битта халқимиз. Мана шунинг ўзи ҳамма нарсани айтиб турибди.

Мен қозоқ халқининг ўзбекистонни ўз ватани деб билиш, бутун ҳаётини унга бағишда эгиз ўнлаб ва юзлаб фарзандларини санашим мумкин. Улардан бири — Қарши даштинини ўзлаштиришдаги меҳнатларини биронта статистика бошқармаси ҳисоблай олмайдиган ақоибот қўлқўрлар, машҳур Султон Чегебоевдир.

Эки бўлмаска, жамиятимизни маънавий қайта тиклаш юзасидан жуда қўп иш қилаётган ўзбекистон Фанлар академиясининг муҳбир авъоси Жондор Туленов, шунингдек, ўзбекистон олим, бизнинг қозоқча газетамизнинг муҳаррири Қолдибек Сейдановни олайлик.

Қозоқ миллатига мансуб биродарларимиз — Нонимек туманидаги «Қарақат» жамоа ҳўжалигининг қўлини Жаҳомиджон Сирманов, шу тумандаги интернет мактаб ўқитувчиси Гулзира Аҳметова, томчилик Абдурауф Пулатов ва Турали Сулаймонов, учқўдўлик Қайлиғул Жаънаева ва Айтой Турдумуродов биз билан ёнма-ён яшаб, меҳнат қилаётгандаги ҳақиқат равшан фахрланамиз.

Тошкент вилоятида истиқомат қилаётган қозоқларнинг ҳам қўпчилиғи жуда машҳур бўлиб кетган. Ўзбекистонда хўмат қўришга пахтакор Қўлиқасов хўмат қўришга халқ таълим хўлими Тожибек Войирбеков, хўмат қўришга қўришга Абдулло Олпоққужаев, хўмат қўришга ўқитувчи Жамил Бексўлтенова шулар жумласидандир.

Ўзбекистонда истиқомат қилаётган, ўзбекистоннинг энг хўшқўли фуқаролари бўлиш қозоқ халқининг бу ақоибот ўғил ва қизлари ўзларининг фидокорона меҳнати билан бизнинг умумий бойлигимизни қўлайтирмоқда, маънавий қардошлигимизни мустақамламоқда.

Азиз дўстлар, азиз меҳмонлар! Мен яна жуда қўп ўзбекистонлик қозоқларнинг номини тилга олишим мумкин эди, бироқ дўстим Нурсултон Назарбоев уларнинг Қозоғистонга олиб келиб қилишидан қўриқиб, санашин бас қиламан. Чунки улар бизнинг ўзимизга керак.

Эҳтимол, дўстлар, мен ҳавотирим ортиқчидир. Қозоғистондаги ўзбеклар қозоқ замини билан тўташиб кетгани сингари ўзбекистондаги қозоқлар ҳам бизнинг замин билан тўташиб кетган. Дўстлигимиз, маънавий қардошлигимизнинг қароқали ҳам шулардир.

Мухтарам дўстим Нурсултон Абшевич! Сиз қозоқ биродарларим!

Бугунги зўр анжуманимиз — катта йўлнинг ибтидоси, бошланғичидир. Туркистон озодлигини юз йилдан давомидан оруз қилиб ўтган ота-боболаримизнинг руҳи бугун шод бўлсин.

Бу кўтулук кун барчамизга «Бу буюк бўлсин!» Яна бир бор хўш келиб, қозоғистонлик бовурларимиз!

Унимизнинг, қалбимизнинг турли сонинки! Сизларга сўхат-саломатлик, омонлик, бахту фаровонлик, ишларингизга зафар тиламан!

Яшасин улғур қозоқ халқи! Қозоғистон ва ўзбекистон халқларининг дўстлиғи дунё турғунча барқарор бўлсин!

Адолат юзасидан эътироф этишимиз ва барчага

қишлоқ ҳўжалиғи ва сановатдаги ютуқларимиз билан танишасиз. Икки элнинг турли соҳа мутахассислари яқиндан танишиб, ўзаро таъжирба алмашини, фикрлашини янмонига эга бўлади.

Қардош Ўзбекистон заминида Қозоғистоннинг турли вилоятларидан 600 га яқин маданият, фан арбоблари, ишбилармонлар, ишлаб чиқариш раҳбарлари меҳмон бўлиб келишиди. Шу йил кузда эса сизларни бутун Қозоғистон халқи кутади.

Бу кунлар дўстлигимиз ва қардошлигимизнинг чинакам байрами сифатида эса қилишига ишончим комил. Қўчоқ очиб кўтиб олганимиз учун ташаккур, Қардош ўзбек халқига, унинг биринчи Президенти, қозоқ халқининг янги дўсти, қардон биродарим Ислам Каримовга бахт-саодат тиламан.

Мухтарам Ислам Абдуғаниевич!

Азиз дўстлар! Халқларимиз ўртасидаги дўстлик ва асл биродарлик илдизлари минг йиллардан нарга ўтиб кетган. Бизнинг тарихимиз, тилларимиз, динимизга умумий эмас, тақдиримиз ҳам муштаракдир. Биз, қозоқлар ва ўзбеклар, қозоғистонликлар ва ўзбекистонликлар бирлигимизнинг умумий эмас, тақдиримиз ҳам муштаракдир. Биз, қозоқлар ва ўзбеклар, қозоғистонликлар ва ўзбекистонликлар бирлигимизнинг умумий эмас, тақдиримиз ҳам муштаракдир.

Ўзбекистон билан Қозоғистоннинг минтақادا ялли тинчлик ва барқарорлигини таъминлаш борасидаги доимий сўб-ҳаракатлари бугун дунё ақлига аён. Биз бундан кейин ҳам бу йўлда қўлимиздан келган барча ишни қиламиз.

Орамизга раҳна солишга уринаётганлар шунини билиб қўйсинки, бизнинг қондошлигимиз, қардошлигимиз ва аҳиллигимиз абадийдир. Бироқ биз бирон сония бўлса-да, хўшёрликни йўқотмаслигимиз, халқнинг «ўзингиза эҳтиёт бўлиш» деган доно мақолини унутмаслигимиз керак.

Қозоқ ва ўзбек халқлари тарихининг барча давларида да бирга бўлган, ёнма-ён қадам ташлаб, турмушининг бор шодлиғи гамини бирга баҳам кўрган. Асрлар ўтган, иқтисодий тўзуллар ўзгарган, бутун-бутун салтанатлар вужудга келган ва смрилоб кетган, ҳўқдорлар ўзгарган, бироқ қозоқ билан ўзбекининг қозоқ дошлиғи, қардошлиғи ва дўстлиғи барқарорлигича қолган. Янгилишмасан қозоқ халқининг «девор қозоқ, бекайро» қозоқ халқ қозоқ» деган доно мақоли бор.

Ҳозир дўстлигимиз, қардошлигимизнинг янги даври юз очди. Мустақил миллат, ўз мустақил ватанининг эгаси бўлган халқларимиз янги тарихини бошлади. Бу тарих — эрк тарихи, баълоғат етиш, иқтисодий ва маънавий қад ростилаш, ҳўзон ҳамдўстлигида ўз номи ва нуфузини барқарор этиш тарихи бўлажак.

Мана шу ҳажжонли юрак қаларда мен бизнинг юрак қалардаги учрашувимиздан бизнинг бирини эсладим. Биз ўшанда дўстим Нурсултон Назарбоев буюк халқларимизнинг буюк маънавий падари бўзрукюрри Хожа Аҳмад Ултрашнинг «соқларни кой олганнинг Қозоғистонга олиб келиб қилишидан қўриқиб, санашин бас қиламан. Чунки улар бизнинг ўзимизга керак.

Эҳтимол, дўстлар, мен ҳавотирим ортиқчидир. Қозоғистондаги ўзбеклар қозоқ замини билан тўташиб кетгани сингари ўзбекистондаги қозоқлар ҳам бизнинг замин билан тўташиб кетган. Дўстлигимиз, маънавий қардошлигимизнинг қароқали ҳам шулардир.

Мухтарам дўстим Нурсултон Абшевич! Сиз қозоқ биродарларим!

Бугунги зўр анжуманимиз — катта йўлнинг ибтидоси, бошланғичидир. Туркистон озодлигини юз йилдан давомидан оруз қилиб ўтган ота-боболаримизнинг руҳи бугун шод бўлсин.

Бу кўтулук кун барчамизга «Бу буюк бўлсин!» Яна бир бор хўш келиб, қозоғистонлик бовурларимиз!

Унимизнинг, қалбимизнинг турли сонинки! Сизларга сўхат-саломатлик, омонлик, бахту фаровонлик, ишларингизга зафар тиламан!

Яшасин улғур қозоқ халқи! Қозоғистон ва ўзбекистон халқларининг дўстлиғи дунё турғунча барқарор бўлсин!

Адолат юзасидан эътироф этишимиз ва барчага

қишлоқ ҳўжалиғи ва сановатдаги ютуқларимиз билан танишасиз. Икки элнинг турли соҳа мутахассислари яқиндан танишиб, ўзаро таъжирба алмашини, фикрлашини янмонига эга бўлади.

Қардош Ўзбекистон заминида Қозоғистоннинг турли вилоятларидан 600 га яқин маданият, фан арбоблари, ишбилармонлар, ишлаб чиқариш раҳбарлари меҳмон бўлиб келишиди. Шу йил кузда эса сизларни бутун Қозоғистон халқи кутади.

Бу кунлар дўстлигимиз ва қардошлигимизнинг чинакам байрами сифатида эса қилишига ишончим комил. Қўчоқ очиб кўтиб олганимиз учун ташаккур, Қардош ўзбек халқига, унинг биринчи Президенти, қозоқ халқининг янги дўсти, қардон биродарим Ислам Каримовга бахт-саодат тиламан.

Мухтарам Ислам Абдуғаниевич!

Азиз дўстлар! Халқларимиз ўртасидаги дўстлик ва асл биродарлик илдизлари минг йиллардан нарга ўтиб кетган. Бизнинг тарихимиз, тилларимиз, динимизга умумий эмас, тақдиримиз ҳам муштаракдир. Биз, қозоқлар ва ўзбеклар, қозоғистонликлар ва ўзбекистонликлар бирлигимизнинг умумий эмас, тақдиримиз ҳам муштаракдир.

Ўзбекистон билан Қозоғистоннинг минтақادا ялли тинчлик ва барқарорлигини таъминлаш борасидаги доимий сўб-ҳаракатлари бугун дунё ақлига аён. Биз бундан кейин ҳам бу йўлда қўлимиздан келган барча ишни қиламиз.

Орамизга раҳна солишга уринаётганлар шунини билиб қўйсинки, бизнинг қондошлигимиз, қардошлигимиз ва аҳиллигимиз абадийдир. Бироқ биз бирон сония бўлса-да, хўшёрликни йўқотмаслигимиз, халқнинг «ўзингиза эҳтиёт бўлиш» деган доно мақолини унутмаслигимиз керак.

Қозоқ ва ўзбек халқлари тарихининг барча давларида да бирга бўлган, ёнма-ён қадам ташлаб, турмушининг бор шодлиғи гамини бирга баҳам кўрган. Асрлар ўтган, иқтисодий тўзуллар ўзгарган, бутун-бутун салтанатлар вужудга келган ва смрилоб кетган, ҳўқдорлар ўзгарган, бироқ қозоқ билан ўзбекининг қозоқ дошлиғи, қардошлиғи ва дўстлиғи барқарорлигича қолган. Янгилишмасан қозоқ халқининг «девор қозоқ, бекайро» қозоқ халқ қозоқ» деган доно мақоли бор.

Ҳозир дўстлигимиз, қардошлигимизнинг янги даври юз очди. Мустақил миллат, ўз мустақил ватанининг эгаси бўлган халқларимиз янги тарихини бошлади. Бу тарих — эрк тарихи, баълоғат етиш, иқтисодий ва маънавий қад ростилаш, ҳўзон ҳамдўстлигида ўз номи ва нуфузини барқарор этиш тарихи бўлажак.

Мана шу ҳажжонли юрак қаларда мен бизнинг юрак қалардаги учрашувимиздан бизнинг бирини эсладим. Биз ўшанда дўстим Нурсултон Назарбоев буюк халқларимизнинг буюк маънавий падари бўзрукюрри Хожа Аҳмад Ултрашнинг «соқларни кой олганнинг Қозоғистонга олиб келиб қилишидан қўриқиб, санашин бас қиламан. Чунки улар бизнинг ўзимизга керак.

Эҳтимол, дўстлар, мен ҳавотирим ортиқчидир. Қозоғистондаги ўзбеклар қозоқ замини билан тўташиб кетгани сингари ўзбекистондаги қозоқлар ҳам бизнинг замин билан тўташиб кетган. Дўстлигимиз, маънавий қардошлигимизнинг қароқали ҳам шулардир.

Мухтарам дўстим Нурсултон Абшевич! Сиз қозоқ биродарларим!

Бугунги зўр анжуманимиз — катта йўлнинг ибтидоси, бошланғичидир. Туркистон озодлигини юз йилдан давомидан оруз қилиб ўтган ота-боболаримизнинг руҳи бугун шод бўлсин.

Бу кўтулук кун барчамизга «Бу буюк бўлсин!» Яна бир бор хўш келиб, қозоғистонлик бовурларимиз!

Унимизнинг, қалбимизнинг турли сонинки! Сизларга сўхат-саломатлик, омонлик, бахту фаровонлик, ишларингизга зафар тиламан!

Яшасин улғур қозоқ халқи! Қозоғистон ва ўзбекистон халқларининг дўстлиғи дунё турғунча барқарор бўлсин!

Адолат юзасидан эътироф этишимиз ва барчага

ҚОЗОҒИСТОН RESPUBLIKASI PREZIDENTI

НУРСУЛТОН НАЗАРБОВЕВ НУТҚИ

(Давоми. Боши 1-бетда.)

Мизни бирдек жавобгар ҳис этишимиз ва бунинг учун бутун борлигимизни бағишлашимиз керак.

Қадимдан бир маънавий-руҳий иқлимида нафас олиб келган халқларимиз тарихимизнинг айниқса бугунги масъулиятли даврида — ақл-заковат ва шижоат, дунёвий салоҳият ва миллий гуфур талаб этиладиган даврда яна ҳам янгироқ яна ҳам меҳр-оқибатлироқ бўлишлари лозимлигини ҳаётнинг ўзи тақозо қилмоқда.

Фурсатдан фойдаланиб, мен хурматли маданият ва санъат арбобларимизга, илм-фан намояндalarига муқожаат қилмоқчиман. Мухтор Азевоз, Собит Муҳонов, Абдулла Тожибоев, Ойбек, Гафур Гулом, Миртемирлар юксак мавқега кўтарган фойдали аъёнлар тилгагина, нутқасида давлатимизнинг сўз билан ҳаводек зарурдир.

Истиқлол шабадаси икки мустақил, эркин давлатнинг байроқларини ҳиллатиётган экан, бу ҳаётбахш шабада санъаткорларнинг иқдороналарига кириши, халқларимиз юрагига янги руҳ ва илҳом бағишлаши давор.

Ушбу билан бир қаторда биз жаҳон ва баъзи давлатлар амалиётида барча иқтисодий таъжирбалардан иқтисодий фойдаланмоқдамиз. Шу нукта назардан қараганда, биз мана шу учрашувида, Сизларнинг таъжирбаларини ҳамда маданиятнинг бошқа ўзига хос жиҳатларини ҳисобга олган ҳолда зўр қатъият билан амалга оширишмоқдам.

Шу билан бир қаторда биз жаҳон ва баъзи давлатлар амалиётида барча иқтисодий таъжирбалардан иқтисодий фойдаланмоқдамиз. Шу нукта назардан қараганда, биз мана шу учрашувида, Сизларнинг таъжирбаларини ҳамда маданиятнинг бошқа ўзига хос жиҳатларини ҳисобга олган ҳолда зўр қатъият билан амалга оширишмоқдам.

Ишончим комилки, Қозоғистон давлатининг ҳурматли раҳбари, дўстим Нурсултон Абшевич Назарбоев бизнинг юртимизга ўз мамлакатининг энг етуқ кишиларини, етуқ мутахассисларини, илгор замонавий билимларга эга бўлган одамларини, катта ҳаётий ва ҳужжатли таъжирбаларига эга, ўз ишнинг ҳақиқий усталарини бошлаб келган.

Ўзбекистоннинг дарвозалари Сизлар учун ҳамеша очик, азиз меҳмонлар. Бизнинг гапшайдиган гапларимиз кўп, ҳамкорлигимиз ўфқларни кенг. Келинлар, ўзаро борди-келидиларимиз мунтазамлик касб этсин, биргалликда меҳнат қилайлик, таъжирба ва билимларимизни ўртоқлашайлик.

Ҳамкорлигимиз ақоибот самаралар беришига ишончим комил. Келинлар, олдин

МАМЛАКАТИМИЗ халқ ҳўжалигининг ўзига хос ва мос хўсусликларидан келиб чиқиб хўлоса қилинадиган бўлса, бизнинг келажига, муваққиллигимиз тақдирини кенг қўламда бошлаган иқтисодий ислохотларнинг қишлоқда қандай жорий этилишига кўп жиҳатдан боғлиқдир. «Мана шунинг учун ҳам, — деди Президент И. Каримов Вазирлар Маҳкамасининг шу йил 18 февралда бўлиб ўтган мажлисида, — модомики, фаровон ҳаёт кўрмоқчи эканмиз, оқимизга халқ турмушини яхшилаш мақсадини қўйган эканмиз, иқтисодий ислохотни аввало қишлоқ ҳўжалиги, қишлоқ ҳаёти соҳасидан бошлаймиз зарур».

Маълумки, Ўзбекистон аҳолисининг 60 фоиздан кўпроги қишлоқ жойларда яшайди. Шу боис иқтисодий ривожланиш, иқтисодий муваққиллаш, халқ турмуш даражасини кўтарish ҳақида фикрлар эканмики, биз ҳўжалигимиз, ҳўламайликми, гап ўз-ўзидан қишлоқ ҳўжалигига бориб тақаллаверадим. Аммо ҳеч қачон, ҳеч қаярда ислохот ислохот учун ўтказилмаган. У аслида ҳам номгитан қилинадиган иш эмас. Ҳар қандай ислохот замирида ишнинг манфаатлари ётади.

«Халқ сўзи» газетаси таҳририяти шу мавзуда давра суҳбати уюштирди. Унда Қишлоқ ҳўжалик академиясининг деҳқончилик-сановат мажмуида бозор ислохотлари илмий-тадқиқот институти шўба раҳбари, Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган иқтисодчи Иброҳим Галеев, Тошкент Давлат иқтисодий университети қошидаги иқтисодий, менежер ва кадрларни қайта тайёрлаш институтининг кафедра мудири, иқтисод фанлари доктори профессор Аҳмадёр Шокиров, Тошкент ирригация ва қишлоқ ҳўжалигини механизациялаш муҳандислари институти профессори Анорбой Султонов иштирок этдилар.

МУХБИР: — Қишлоқда кечатган ислохотнинг қўлам ва суръатлари, шакли ва йўналишлари бозор муносабатларига асосланган иқтисодий талабларига мос тушадими? Мулкчилик шаклларининг қайси бири кенг ривожланиб, қайсиниси сўст шаклланимодда? Бу йўлда оғишлар, ҳаёт ва камчиликлар ҳам юз бераяптими? Агар шундай бўлса, улар асосан нималарда кўринаяпти? Давра суҳбатини шу масалаларга оидлик киритиб олишдан бошлаш.

И. ГАЛЕЕВ: — Бугунгача деҳқон (фермер) ҳўжаликларини 15 мингга етди. Шулардан 7,5 мингги муқтаил иш юртимодда. Улар ичтиради қарийб 163 минг гектар ер бўлиб, шундан 86 минг гектарни сугорма майдонлардир. Фермерларнинг шахсий моллари 102,2 минг (шу жумладан сиғирлар 37,1 минг) бошга, қўй-эчкилар 30,1 мингга, парранда 89,4 мингга етди.

Пахтабод туманидаги Еқубов номли жамоа ҳўжалигидан Абдураҳмон Ҳайдаров, Шўрчи туманидаги А. Сафаров номли жамоа ҳўжалигидан Аҳмадjon Қўратов, Охунбобов туманидаги Қ. Мадалиев номли жамоа ҳўжалигидан Раҳматjon Эргашев ва «Ўзбекистон» жамоа ҳўжалигидан Муътабар Маҳмудова, Ромитан туманидаги «Гулистон» фермер ҳўжалиги раҳбари Оллаёр Каримов ва бошқаларнинг иш фаолиятлари фермер ҳўжаликларининг жамоа ва давлат ҳўжаликларига нисбатан анча самарали эканлигини кўрсатмоқда. Ўзбекистон фермерлари ҳайдалаётган ерлардан ўзлари ажралиб чиққан жамоа ва давлат ҳўжаликларига нисбатан ҳўзининг ўзидек 1,5 баравар кўп маҳсулот олмақданди. Янча ҳўжаликларнинг рентабеллиги эса икки-уч баравар юқори. Демак, бу ерда мулкнинг ишлаб чиқариши воситаси билан боғлиқлиги яққол намойен бўлмоқда. У мулк эгаси ва ҳўжалигини бошқарувчи ва иккинчи бир шахс тимида бирлаштирилади. Бу шахс эса ишлаб чиқаришни ўзи бошқаради, сарф-ҳарajat ва меҳнат натижаларини ҳисоб-китоб қилиб боради. Модомики, унинг дарвад ра натижасига бевосита боғлиқ экан, демак, сарфланган маблағ ва меҳнатидан энг кўп фойда қўришга интилади. Бу ўринда иложи борича ҳам чўқин билан кўп даромад олишга мойиллик ҳисси фермерларда ишлаб чиқариш воситаларига эгаллик ва онгли муносабатни шакллантиради, уларда муқтаиллик, ташаббус, тадбиркорлик, моддий манфаатдорлик ва масъулиятни оширади.

А. СУЛТОНОВ: — Вазирлар Маҳкамаси ўтган йилнинг бошида қишлоқ ҳўжалигига иқтисодий ислохотни янада чуқурлаштириш тўғрисида қарор қабул қилганди. Шундан сўнг, ҳақиқатан ҳам жойларда иш анча жонланди. Жумҳуриятимиздаги мавжуд мингдан энг кўп давлат ҳўжалиги (совхоз)нинг 700 га яқини давлат тасарруфидан чиқарилиб, уларнинг ҳамма мулкларни янги ташкил этилган ҳўжаликларга текинга берилади. Юзлаб чорвачилик фермалари акционерлик жамиятларига айлантирилиб, ҳиссадорларга узок мудатли тўлов эвазига мулк қилиб берилади.

А. ШОКИРОВ: — Аммо, биз ҳўзини шунинг шохиди бўлиб турибмизки, қишлоқ ҳўжалигидан иқтисодий ислохот сўст амалга ошириладиганини сабабни кутулган самарани бериаяптир. Бунинг асосий сабабларидан бири ислохотни бевосита амалга ошириш лозим бўлган баъзи кадрларнинг ўқув-сиёлини, жўн қилиб айлантидан бўлса, маълум бир қисм одамларнинг ҳўзини иқтисодий ислохот талаблари даражасида билим ва савияга эга эмаслигидир. Шунинг учун улар кўп ҳўлларда иқтисодий ислохот моҳиятини тушуинмай, зиммаларидан масъулиятни вазифани бажаришга охирик қилмоқданди.

Бундан ташқари ҳўзин бошқарув услуби, Президентимиз жон кўйдириб таъкидлаганлигидек, илгор бозор муносабатлари талабларига эид келмоқда. Бу жойларда расмиятчилик, турачилик ҳамон тўла барҳам топмаётганда яққол кўринмоқда. Бундан кўти-

ятни ишлаб чиқаришнинг бутун мураккаб юкни ўз зиммасига олишни талаб этади. Замонга хос ва мос бундай ҳўжаликни шакллантириш учун ҳаммада ҳам зарур маблағ ва моддий-техник ресурслар мавжуд эмас. Қўруқ ташаббуснинг ўзи билангина, керакли инвестицияларни сержаҳул фермерлар пайдо бўлавермайди. Фермерлар фақат ҳўслотлик, зоотехник, техник ва технология эмас, балки қишлоқ ҳўжалик иқтисодиёти, маркетингга оид чуқур билимга эга бўлишлари шарт. Агар колхозчилар ва совхоз ишчиларининг кўрсатма билан ишлашга одаланиб қолганлари ва тор иқтисодиёти эканлигини ҳисобга оладиган бўлсақ, бу улар бирдан эллаб кетадиган жўн вазира эмас.

Шу йил апрель ойида Қашқадарё вилоятида ўтказилган теширувлардан маълум бўлдики, фермер ҳўжаликларининг 74,8 фоизи колхоз ва совхозлардан чиққан, қишлоқ ҳўжалиги соҳасида озми-кўлими билимга эга бўлган кишилар томонидан ташкил этилмоқда. Айрим деҳқон ҳўжаликларини эса кейинги пайтда тармоқда ишламаган, етарли малакага эга бўлмаган кишилар тасарруфидандир.

Қайта-қайта такрорланаётганидек, етарли миқдордаги ернинг йўқлиги ҳам фермер ҳўжаликларининг ривожланишига, ривожланиб, оёқга туришига ҳалав бераяпти. Тўғри, ҳўкуматнинг сўнгги қарорига, мувофиқ минтақаларнинг табиий-иқтисодий шарт-шароитларидан келиб чиқиб, ҳар бoш қорамол ҳисобига 0,3 гектардан 0,45 гектаргача сугорма ерлар ажратилимоқда. Бирок бу майдонлардан тўла самара билан фойдаланиш, айниқса, озунга экинларидан кўшн колхоз ва совхозлардагига нисбатан 2—2,5 баравар юқори ҳўсил олинишига эришиш лозим. Акс ҳўлда фермерларнинг илгарини ҳўжаликлардан фарқи қолмайди. Қишлоқда фермерликнинг қарор топиши ва умуман,

ри учун биринчи даражали муаммо бўлиб турибди. Ҳўзин бу борадаги аҳвол шундайки, Ўз деҳқончиликнинг товар ўтказиш тармоғи яқна ҳўқимлик қилмоқда. Шунинг оқибатида Ўз деҳқончиликнинг корхоналарининг жойларда фермерларга товар ва хизмат учун белгилаётган фойзалари мунтазам охиб бораёпти. Масалан, фермерлар товар ва хизматлар учун ўтган йилги 25 фоиз ўрнига ҳўзин 35 фоиз ҳақ тўламоқданди. Бундай яқна ҳўқимликнинг боиси шундаки, база ва омборхоналар Ўз деҳқончиликнинг ичтиради қолган, уларни хўсуслиштиришга фермерларни араштиришмайди. Бундай шароитда, афтидан, ўз савдо-сотиқ тармоғини барпо этиш керакка ўшайди.

Деҳқон ҳўжаликларини асосий, айланма фонд ҳамда кредит маблағлар билан етарли таъминланмаганлар. Шу боис уларнинг моддий-техник ресурслар билан таъминлашда қийинчиликларга дуч келинмоқда. Бугунги кунда фермерлар қишлоқ ҳўжалик техникаси, минерал ўғитларни керагича сотиб олиш, капитал қўриқлар қилиш имкониятига эга эмаслар. Фермер ҳўжаликларини улар овла аъзоларнинг рисоладагидек яшашлари, ҳаёт даражаларини шаҳар аҳолисига яқинлаштириши таъминлайдиган ижтимоий ҳўмоа тизими ҳақида ўйлаш керак.

Қишлоқ ҳўжалик маҳсулотлари ва саноатнинг техника воситалари нархлари ўртасида номутаносиблик мавжудлиги учун ҳам нарх-навоини белгилаш омили фермерликни ривожлантиришга яқобий таъсир ўтказоламаяпти. Фермерлар давлатга сотаётган қишлоқ ҳўжалик маҳсулотлари нархига

рак, қолганлари бошқа соҳаларга — саноат, хизмат кўрсатиш соҳаларига жалб этилиши лозим».

Шу фикрдан келиб чиқиб мушоҳада қиладиган бўлсақ, қишлоқ ҳўжалигига бозор муносабатларига ўтишини ҳўзини босқинчида сугориладиган ерларнинг 15—20 фоизини эркин фермер ҳўжаликларини ташкил этиш учун ажратиб кифоядир. Қолган ерларда ҳўзин фаолият кўрсатаётган жамоа, давлат ва бошқа хилдаги ҳўжаликлар ўрнида уларнинг ҳудудий яқинлигини сақлаб қолган ҳўлда ширкатлар уюшмаси, ҳиссадорлар жамиятлари, корпорациялар ва бошқа турдаги нодавлат ҳўжаликларини ташкил этиш мақбул. Бундай ҳўжаликларнинг бошқарини шартнома асосида бўлади.

Бундай уюшмаларнинг ҳамма ер ва мулкларини ишлаб чиқариш ва хизмат кўрсатиш ширкатларига бўлиб берилади. Ҳўзин мавжуд бўлган деҳқончилик бригадалари ўрнида ишлаб чиқариш ширкатлари, чорвачилик фермалари ўрнида ҳиссадор чорвадорлар жамияти тузилади. Уларнинг ерлари шу ширкатлар таркибига ташкил этиладиган оилавий деҳқон-фермер ҳўжаликларига камда 20—30 йиллик мудатга шартнома билан фойдаланишга берилади. Деҳқон-фермер ҳўжалигини ернинг унумдорлигини ошириш, шу билан бирга деҳқончилик ва чорвачилик маҳсулотлари етиштириш бўйича давлат буюртмаларини бажаришнинг ҳам ўз зиммасига олади.

Ишлаб чиқариш ширкатларини юмушларини тарғибот солиш ва оғишларини мақсадлида қатор хизмат кўрсатиш ширкатларини ташкил этилади. Булар техника хизмати, ҳўслотлик, зоотехник, иқтисодчи, мелiorация ва сув билан таъминлаш, қурилиш, тикорат ва бошқа турдаги ширкатлардир. Улар ишлаб чиқариш ширкатлари ва оилавий деҳқон-фермер ҳўжаликларини юмушларини маълум ҳақ эвазига бажариб берадилар.

келадиган пулнинг ҳаммаси шу ҳисоб рақамларига кирим қилинади. Оилавий деҳқон-фермер ҳўжаликларининг даромадлари уюшма умумий йилгили қарори белгилаб берган метёрдан келиб чиқиб оила бошлиги имзоси билан тақсимланади. Даромадини бундай усулда тақсимлаш деҳқонни ўз меҳнатидан манфаатдор қилади, бинобарин, у асосан ўзи учун меҳнат қилаётганини амалда кўриб, ҳис қилиб, даромадини кўпайтириб, бойиб боради. Президентимиз «Деҳқон бадавлат бўлса, юртимиз обод бўлиши муқаррар. Бу ҳақиқатни ҳаммамиз қўлогимизга яқинлаб қўйиб олишимиз керак» деганда шуни назарда тутганлиги шўбасиз.

МУХБИР: — Демак, деҳқон-фермер ҳўжаликларини муқтаил мамлакатимиз қишлоқ ҳўжалигининг иқтисодий муқтаиллиги белгиловчи кўч сифатида шаклланиб, тақимлашб бормоғи керак. Бунинг учун фермерликни иктер этгайлар орасидан чиққан тадбиркорларни танлаб олиб, уларнинг жаҳон бозор муносабатлари талаб этидиган қонун-қондаларга ўргатиш, ўқитиш, тайёрлаш, қайта тайёрлаш жоиз.

И. ГАЛЕЕВ: — Агар гапин олсрокдан бошласа, Ўзбекистон ҳудудида томорча деҳқончилиги ва чорвачилиги азадан ривож топган, унга оилавий меҳнат билангина сифатида қаралган. Улар ўша машҳур колхозчилаштириш даврига эга бўлган. Агар колхозчилаштириш ҳаракати орага сўқилганда ўша оилавий меҳнат уюшмалари ривожланган ҳўжини мамлакатларда бўлган каби аста-секин ривожланиб, табиий йўсинда ҳўзини фермер ҳўжаликларига айланган бўлур эди.

Президентимиз И. Каримов айтганидек, гоит унумдор тупроққа, деҳқончилик учун янги кулай табиий шарт-шароитларга, меҳнаткаш халқига эга бўлган Ўзбекистон бугун ҳам ўз қаддини тез тиклаб, жаҳондаги ривожланган мамлакатлар сафидан ўрин олишга қодирдир. Бунинг учун узокқа мўжалланган аграр сўсат, яъни деҳқон-фермер ҳўжаликларини учун пухта ўйланган, илмий асосланган таъминлар зарур.

А. ШОКИРОВ: — Қишлоқ ҳўжалигига деҳқон-фермер ҳўжалигини ривожланиш кенг йўл очиб бериш билан бирга, давлат, ширкат, ижара, ҳиссадорлик, хўсуслик ва бошқа турдаги ҳўжаликларга ҳам тенг имкониятлар яратиш лозим. Кўп уқладли иқтисодиёт, яъни иш юртининг кўп шакл-тизимларини барпо этиш қишлоқ ҳўжалигини ривожлантиришнинг асосидир. Чўнки араша иқтисодиётинга ҳало рақобатчиликка кенг ва тўғри йўл очиб беради ва маҳсулотнинг кўпайишини таъминлайди.

Ҳамма соҳада бўлганидек, бу борада ҳам ҳамма ишларни кадрлар ҳал этади. Демак, аввалам бор уларни ўқитиш ва қайта тайёрлаш ишларини тўғри ташкил этиш лозим бўлади. Иқтисодий ислохотлар, шароитда муваффақиятли ишлаб оладиган бўлишлари учун уларни пухта тузилган дастурлар асосида бозор муносабатларига ўргатиш, бунинг учун чет эл тажрибаларини кенг ва иқобий фойдаланиш мақсадга мувофиқдир.

Ишбилармонлик катта ишларини тез ва осон битириш йўларини ишлаб топа билиш дедимки, кадрларнинг муқтаиллиги малака ва маҳоратларини ана шу мезон билан ўлчаш тўғри бўлади. Мулкнинг шу мезон талабига жавоб берадиганларга топширишса, уларга ҳар томонлама эркинлик беришса, қишлоқдаги иқтисодий ислохотларнинг амалдаги самараси тез кўзга ташлана бошлайди.

Қишлоқда бозор муносабатларини шакллантиришнинг яна бир муҳим шарти ҳамма бўғин кадрларнинг маънавий оқсалигини таъминлашдир. Мен Ўзбекистон фўфурасидан деган ҳар бир киши аввало шунини теран англамоғи керакки, ватанин семай, унинг раънақи йўлида чиққан фидойи бўлмаб туриб, бирон бир арзиқ-пулик иш қилиш мумкин эмас. Пайгамбаримизнинг Ҳадиси шарифларида «Ватанин севмоқчи мамондандир» дед бежиз айтмаганлар. Бас, шундай экан ишонган эътиқодли киши аввало ватанпарвар бўлиши керак. Унинг тарққиёти, ҳўмоиси йўлидаги ҳар қандай қийинчиликларга нисбатан сабр-бардошли бўлиши, мамлакат муқтаиллигини иқтисодий жиҳатдан муқтаиллаш ишига ўзини масъул деб билимоғи керак.

МУХБИР: — Хўлоса қилиб айтганда бўлсақ, мамлакатимиз муқтаиллигининг тақдирини, иқтисодий салоҳияти, халқимизнинг келажак иқтисодий ислохотларнинг қишлоқда қандай амалга оширилишига кўп жиҳатдан боғлиқдир. Бинобарин, бугунги кунининг асосий вазифаси қишлоқда иқтисодий ислохотни янада кенгайтириш ва чуқурлаштириш, фермер, шахсий ва ширкат ҳўжаликларини ҳар томонлама қўллаб-қувватлаш, мулкчилик, бошқарув иш юртини, меҳнатга ҳақ тўлаш, етиштирилган маҳсулотга эгалик ва тақсимлаш таъминларини тетроқ бозор муносабатлари қонун-қондаларига тўла мослаштиришдан иборатдир. Нойлардаги расмиятчилик, турачилик, сўнгги тўсунлар қўйиш каби иллатларга бутуллай барҳам бериш лозим.

Ўйлаймизки, бугунги давра суҳбатимизда ҳўрматли олимларимиз баён этган фикрлар, билдирилган истаklar, киритилган қимматли тақлифлар эътиборсиз қолмайди.

МОДОМИКИ, ФАРОВОН ҲАЁТ КўРМОҚЧИ ЭКАНМИЗ, ИҚТИСОДИЙ ИСЛОХОТЛАРНИ, АВВАЛО, ҚИШЛОҚ ҲўЖАЛИГИ, ҚИШЛОҚ ҲАЁТИ СОҲАСИДАН БОШЛАМОҚ КЕРАК

Давра суҳбати

лишининг бирдан-бир чораси мулкни тетроқ давлат тасарруфидан чиқариб, хўсуслиштириши чуқурлаштиришидир.

МУХБИР: — Аҳмадёр Алихонини қишлоқ ҳўжалиги ислохотига энг дозарб масаладан сўз очдилар. Сир эмаски, кўп жойларда мулк шакллари ўзгарган билан бошқарув тизими ва услубияти эскича қолаётган. Бунинг устига ислохот жараёнидаги фермерлик ҳаракатларига сўнгги тўсунлар қўйишга уринаётганлар ҳам йўқ эмас.

А. СУЛТОНОВ: — Кейинги икки йилда ташкил этилган 15 мингга яқин фермер ҳўжаликларини фаолиятни, кўпгина давлат ҳўжаликларининг, фермаларнинг мулкчилик шаклини хўсусли, ҳиссадорлик, жамоа ва ижара мулкига айлантириш ўз афзаллигини исботлади. Бугунги кунда жумҳуриятимизда етиштирилаётган жамми қишлоқ ҳўжалик маҳсулотларининг 60—70 фоизини давлат тасарруфидан чиқарилган ҳўжаликлар тайёрлаб бераётгани бунинг яққол далилидир.

Айниқса, Президентимиз И. Каримовнинг «Иқтисодий ислохотни янада чуқурлаштириш, хўсуслик мулк ҳўмоисини таъминлаш ва тадбиркорликни ривожлантириш тўғрисида»ги 1994 йил 21 январь Фармони ҳамда Вазирлар Маҳкамасининг шу йил 18 февралда бўлиб ўтган мажлисидаги маърузасидан сўнг ҳамма соҳалардаги тадбиркорликка кенг йўл очилди. Шу боис кейинги пайтларда фермер ҳўжаликларини ташкил этишга жойларда эътибор анча кўчиди. Аслида бу катта самара берадиган тўғри йўлдир. Чўнки дунёдаги энг таърифли этган мамлакатларда қишлоқ ҳўжалик маҳсулотларини асосан фермер ҳўжаликларини етиштириб беради.

Бирок бизда мулкчилик шакллари ўзгартириш, фермерлик ҳаракатини кенг қўлч ёлдириб, уларни жамиятнинг энг фаол ва ишончли аъзосига айлантириш жараёни сўст кечмоқда. Сабаби — айрим жойларда давлат мулкни шўчакчи номига, расмиятчилик учунгина жамоа, ширкат, ижара, ҳиссадорлик ва хўсуслик мулкка айлантирилмоқда. Янги ном ва шаклга эга бўлган ҳўжаликларда иш услуби ва меҳнатга муносабат ўзгармаётган, меҳнатга ҳақ тўлаш, иш бошқарини эскича қолаётган. «Энг ёмон, — дед таъкидлади И. Каримов Вазирлар Маҳкамасининг мажлисида, — ишловчилар ўзларини ишлаб чиқариш воситаларини ҳамда чиқарган маҳсулотларининг эгаси сифатида ҳис этмаётганлари, бунинг оқибатида ишга муносабатлари ва топилган даромадга қарашлари мутлақо ўзгармаётганини ачинарли ҳўл деб билиман».

И. ГАЛЕЕВ: — Ҳўш, нима учун шундай бўлаяпти? Мулкчиликнинг ва ҳўжалик юртининг янги шакллари, хўсуслик, деҳқон (фермер) ҳўжалигини усулларига ўтишга нималар ҳалақит бераляпти? Аввало, қишлоқ ҳўжалигига ишлаётганларнинг кўпчилиги фермер бўлиш ёки мулкчиликнинг бошқа шаклига ўтишга астойдил жазм этмайаптилар. Чўнки бу катта масъулият билан зур бериб меҳнат қилишни,

қишлоқ ҳўжалигининг қийин молиявий аҳволдан тетроқ қутулишига йўл бериаятган яна бир иллат саноат ва қишлоқ ҳўжалик маҳсулотлари нархидан тенгсизлик оқибатида юзага келаятган пул маблағлари етишмаслигидир.

Қолаверса, ҳўжалик раҳбарларини орасида фермер ҳўжаликларининг ривожланишини ҳўламайдиغانлари ҳам бор. Чўнки улар ўзларининг иқтисодий муқтаилликларини, амалини, нуфузини, қишлоқдаги яқна ҳўқимлик мақомларини қўлдан бой бериб қўйишдан қўрқадилар. Фермерларни техника воситалари билан таъминлаш масаласи ҳамон ўткир бўлиб қолаётганлигининг сабаби ҳам шунда. Гоҳи фермерларга асосан хизматини ўтаб бўлган, ҳисобдан чиқарилган эски техникалар берилади.

МУХБИР: — Хўсусли, ҳиссадорлик, жамоа ва ижара мулкларини, деҳқон (фермер) ҳўжаликларини манфаатларини давлат йўли билан ҳўмои қилиш, оёқга туриб олгунларча уларни маҳаллий ҳўқимият томонидан қўллаб-қувватлаб туриш ислохотнинг жадаллашуви ва қўзланган мақсадга тетроқ эришиш имконини берган бўлур эди. Бу фикрни Президентимиз Вазирлар Маҳкамасининг шу йил 18 февралдаги мажлисида қилган маърузасида қатъий қилиб таъкидлади.

И. ГАЛЕЕВ: — Чамаси деҳқон (фермер) ҳўжаликларини шакллантириш чоғида давлат ва маҳаллий ҳўқимиятнинг амалии умуми қишлоқ ҳўжалик маҳсулотларининг асосий турлари қаноатланган мақбул нархлар белгилаш, ноқулай аҳволда қолган ҳўжаликларга ёрдам пули, кредит ва солиқлар бўйича имтиёзлар беришдан иборат бўлмоғи керак. Бу муаммоларнинг ечимини ҳўкумат қарорларида аниқ белгилаб беришган. Фермерлар учун дуқонлар очилди, ўзинда маҳсулотлар нақд пулга ва маблағ ўтказиш йўли билан сотилади. Давлат молхоналар қуриш учун фермерларга кредитлар ажратади, майдга қайта ишлаш корхоналари қўйлади.

Фермерларни инфраструктура жиҳатидан таъминлашни йўлга қўйиш ҳам ўткир муаммодир. Моддий-молиявий ресурсларнинг бироз чекланганлиги ҳўзинча, жамоа ва собиқ давлат ҳўжаликлариданги бор имкониятлардан иложи борича тўлароқ фойдаланиб туриш зарурлигини тақозо этмоқда. Бу ерда гап ўша ҳўжаликларда аввалдан шаклланган ишлаб чиқариш (таъмирлаш устандалари) ҳамда ижтимоий (болалар боғча-ясилари, умумтаълим мактаблари, тиббиёт муассасалари) инфраструктурасидан фойдаланиб туриш ҳақида бораляпти. Коммуникация масаласида ҳам ҳўзинча ҳудди шу йўлни тутган маъқул.

Ширкатлар тизимини вужудга келтиришнинг асоси ҳисобланувчи фермерларга товар-ўтказиш тармоғини тузиш ҳам фермер ва уларнинг бирлашмала-

жорий этилган давлат дотацияси фермерлар сотиб олаётган техника ва бошқа ишлаб чиқариш воситалари сарф-ҳаражатларини қоплаш қийин.

А. ШОКИРОВ: — Фиркимизча, қишлоқ ҳўжалигига иқтисодий ислохотларни муваффақиятли амалга ошириш учун ишн тўрт соҳа, яъни деҳқончилик, чорвачилик, молия-кредит ва бошқарув соҳаларида баравар олиб бориш зарур. Бу соҳалардаги аҳволни яхшилаш учун ташаббускорлар гуруҳини тузиш лозимлигини ҳаётнинг ўзи тақозо этмоқда.

Ҳар бир ҳўжаликда иқтисодий ислохотни чуқурлаштириш, мавжуд резервларни аниқлаш ва улардан тўлиқ самара билан фойдаланиш мақсадига ташкил этилган ташаббускорлар гуруҳи энг аввало ҳўжаликнинг аниқ ва равоин истиқболини белгилаб олиши, илгор тажриба, техника ва технологияга асосланган пухта иш режасига эга бўлиши лозим.

Ташаббускорлик гуруҳлари ўз иш фаолиятларини давомид фақат иқтисодий билан эмас, балки маънавиятни юксалтириш билан ҳам шугуллашмоқлари зарур.

А. СУЛТОНОВ: — Фермерлик ҳаракатини ривожлантиришнинг яна бир нозик томони ҳам бор. Ўзбекистонда аҳолининг энг жойлашгани, сугорма ерлар ва сув ресурсларининг чекланганлигини, шу билан бирга мамлакат аҳолисининг 60 фоиздан кўпроги қишлоқ жойларда яшашини, улар учун асосий иш жойи деҳқончилигу чорвачилик эканлигини, қишлоқда қайта ишлаш ва енгил саноат ҳамда машиий хизмат корхоналарининг деярли йўқлигини ҳисобга олиш лозим.

Президентимиз Вазирлар Маҳкамасининг 18 февралдаги йилги мажлисида сўзлаган нўтида бу масалани чуқур таҳлил этиди: «Ҳўш, биз бу муаммони қандай ҳўл қиламиз? Қишлоқ ҳўжалигига банд бўлган одамларнинг барчасига ер, сув, техника воситаларини етказиб бера оламизми? Уларнинг барчасига иш топиб бера оламизми?»

Бу масала на фақат иқтисодий, балки сиёсий масалага айланимоқда. Фиркимизча, бу муаммони ҳал этишнинг йўли битта: қишлоқ ҳўжалигига унумли ишлайдиган кишилар қолшини ке-

Бундан ташқари эркин деҳқоннинг моддий манфаатдорлигини ошириш мақсадига пахтанинг давлат буюртмаси билан сотиладиган қисмига давлат харид нархини ҳам қайта кўриб чиқиш керакка ўшайди. Бизнингча, бу нарх жаҳон бозорига ҳар тонна пахта толосига валютада тўланидиган нархининг 40—50 фоизни миқдорда белгилаш, ўз самарасини кўрсатган бўлур эди.

МУХБИР: — Демак, қишлоқ ҳўжалик ишлаб чиқаришини тўдан ислох қилишнинг узвий йўналишларидан бири саноатни, хизмат кўрсатиш соҳаларини қишлоққа олиб кириш, деҳқончилик ва чорвачилик маҳсулотларини қайта ишлайдиган ичхам корхоналарни бевосита қишлоқ жойларда барпо этишдир. Зеро, бу масалага шахсан Президентимиз ўзи жиқдий эътибор бериаятгани бежиз эмас. Юртбошимиз Вазирлар Маҳкамаси мажлисида қилган маърузасида бу олиёжаноб мақсадни ўз зиммасига олган ҳўжалик ва деҳқон-фермерларга давлат ва ҳўкумат қўмак беришини алоҳида таъкидлади.

А. СУЛТОНОВ: — Юқорида айтиб ўтганимиздек, ёпсасига фермерлаштириш Ўзбекистонда қутулган натижани беримайди. Чўнки, биринч

Абдулла Қодирий таваллудининг 100 йиллигига

Абдулла Қодирий ўзбек адабий заминидан чиқиб доғруй узоқ-узунларга ёзилган, жаҳон миқёсидаги ёзувчи эканлиги, Е. Э. Бергелъ, М. Авезов, А. Қадҳор каби адабиётшунос ва машҳур ёзувчилар томонидан эътироф этилганлиги барча ўқувчиларга маълумдир.

Адабий элга ва элларга машҳур этган, севиниб ёзувчи айланган муваффақиятининг сирини мадада эди? Бу кичик мақолада ана шу масалага диққатини жалб этишга ҳаракат қилдик.

Энг аввало, Қодирийнинг ижодиётидаги муваффақиятлари содда ва раво, халқчил услубни танлаб олишидир. У халқнинг руҳий олами, сўзлашув нутқидаги соддаликни, табиийликни жуда яхши ўзлаштиришида, илғаб олишида бошқа ёзувчилардан фарқи килиб туради.

У халқнинг денгиз каби бепоян маънавий оламида етарлича ўз улушини ола билган, халқнинг жонли мулоқотидан тўла баҳраманд бўла олган, халқнинг жонли сўзлашув нутқини етарли даражада эгаллаган санъаткордир.

А. Қодирий ўз романларида адабий тилга, оддий адабий услубга унча ҳам эътибор бермайдди. Адабий тил меъёрига манадид бўлмаган жонли сўзлашув нутқига, шевага хос нутқга ёни турли ёшдаги турли касбдаги ва турли тоифа, турли санъатдаги кишиларнинг жонли мулоқотини, ўзаро сўзлашувларини ҳеч бир пардозлаб ўтирмадан тўғридан-тўғри асарга дадиллик билан олиб кирди.

Устоз санъаткор маҳоратини айрим мисолларни келтириб ўтайлик. Ёзувчи Мирзакарим кутидор уйи ва Қумушоби таърифини қуйидагича келтиради:

«...Биз булар билан таъинишни шу ерда қолдириб, айвоннинг чап қоридидаги дарича орқалик уйга кирамиз, ҳам уйнинг тўрига солинган атлас кўрпа, пар ёстиқ кучоғида совуқдан эришибми ва ё бошқа сабаб биланим уйроқ этган бир қизни кўрамиз. Унинг қора зулфи пар ё-

йиш ўрнига «жинггила киприклар» ҳолатида баён этади. Ана шу ҳолатдаги тасвир Қумушоби хуснатароватини яна ҳам табиийроқ тарзда ифодаб беришига эришилган.

Устоз санъаткор А. Қодирий «Ўтган кунлар»да табиат ва жамият ҳодисаларини, табиат кўринишларини, табиат неъматларини (сув, ҳаво)нинг инсон руҳияти, қалб олами билан умумта тарзда, ўзаро ўйғунликдаги жараёнларини жонли бўёқларда бера олади. Табиат ҳодисаларига, табиат неъматларига ҳам руҳ бахш

СЎЗ СЕҲРИ

дандир уялган каби... Шу вақт кўрпани қайириб ушлаган оқ нозик қўллари билан латиф бурнининг ўнг томонида, табиатнинг ниҳоятда уста қўли билан қўндирилган қора холини қашиди ва бошини ёстиқдан олиб ўлтурди. Сариқ руюқ атлас кўйлакнинг устида унинг ўртача кўнраги бир оз кўтарилиб турмоқда эди. Туриб ўлтурган, бошини бир силкитди-да, иккиралиб қўйди. Силкитиш орқасида унинг юзини тўзган соч толалари ўраб олиб, жонсўз бир суратга киргизди. Бу қиз суратида кўринган малаяк кўтидорнинг қизи — Қумушоби эди».

«...Ариқнинг мусаффо тиниқ суви ёвошгина оқиб келар, Қумушобининг қаршисига етганда гўёки, унинг таъзини учун секингина бир чарх уриб қўяр, ўз устида ўлтирган соҳиранинг сеҳрига мусаххар бўлган каби таги бир каттароқ доирада айланган, оҳистагина кўприк остига оқиб кетар эди. Ариқ сувининг ниҳоятсиз бу ҳаракатини узоқ кўздан кечириб ўлтурган, қўл узатиб сувдан олди ва юзини ювди. Унинг юзини ўлиб турган сув томчилари билан ариқ ҳаракатга келиб чайқалди, гўёки сув ичида бир фитна юз берган эди... Иккинчи, учинчи

этиди, уларни сўзлатади, инсонлар каби гўзалликка шайдо эттирилади, гўё уларнинг ҳам қалби тўлқинлантирилади. Табиат ва жамият ушанишининг сабабчиси, барча тозалик, покзаллик ва гўзалликнинг дояси бўлган обиҳаёт, сув ҳам Қумушоби жозибасининг мафтунли, тенгсиз гўзал бўлган сув ҳам Қумушоби чиройи олдида таъзимга келади. Шу ерда яна асардан парча келтиришга тўғри келди:

«...Ариқнинг мусаффо тиниқ суви ёвошгина оқиб келар, Қумушобининг қаршисига етганда гўёки, унинг таъзини учун секингина бир чарх уриб қўяр, ўз устида ўлтирган соҳиранинг сеҳрига мусаххар бўлган каби таги бир каттароқ доирада айланган, оҳистагина кўприк остига оқиб кетар эди. Ариқ сувининг ниҳоятсиз бу ҳаракатини узоқ кўздан кечириб ўлтурган, қўл узатиб сувдан олди ва юзини ювди. Унинг юзини ўлиб турган сув томчилари билан ариқ ҳаракатга келиб чайқалди, гўёки сув ичида бир фитна юз берган эди... Иккинчи, учинчи

малакнинг таърифидан фарқ қилмайди. Ажойиб шохбайлар каби ўтувчи қалбни аяллайди. Қумушоби жамоли табиатнинг сулуви ва ноёб неъматини сувни сеҳрлаб қўйганидек кишини сеҳрлаб қўяди.

Келтирилган матнинг поёнида таъриф этилганидек, Қумушоби сув ёнисида узоқ ўтирган, унинг оёқлари толди шекилли, «ариқ бўйини ва унинг сувларини ташлаб кетди» дейди. Ариқ бўйини, гўзал сувларини Қумушоби ташлаб кетди деб эмас, унинг оёқлари ташлаб кетди, дейлади. Олдинги таърифларда Қумушобининг тимқора кўзлари, беғубор оқ юзлари, жинггила киприкларни, кўзи каби қора сочларини, кўзимиз билан кўриб сеҳрлансан, «нозик оёқлари» сув ёнисини ташлаб кетган мўъжаз оёқларининг мафтункорлигини қалб орқалик англаймиз. Қумушоби руҳий олами қалбдан ҳис этамиз.

Хамдининг сохта талоқ хати тўғайли бу икки бир-бирга муштоқ зот — Отабек ва Қумуш икки йил давомида бир-бирини кўриб-майдилар, ҳижрон азобини чекадилар. Шундан сўнги буларнинг илк учрашуви қуйидагича тасвирланади: «Бироздан сўнг иккиси ҳам ўзларини бир мунча тўхтати-да, бир-бирларига томоң юришиб келдилар ва сўзсизгина кучоқлашдилар... Отабек сувбул ислик сочлардан сўнг олар, Қумуш гўё унинг бағрига сингиб кетган эди. Бу ҳол бир дақиқа чамаси давом этганда кейин унинг оёғига юриб бордилар ва тизза-батиза ўлтурдилар... Бириси ҳам сўзлай олмас, фақат термултилар эдилар. Неча дақиқагача шу ҳолатда бўлдилар, ниҳоят, Қумуш қўли, аралаш кўзига ёш олди.

— Сиз... қочқонсиз, — деди (259-бет).

Икки жон-тану бир қалбдан иборат бўлган бу икки

ДИҚҚАТИ ДИҚҚАТИ ДИҚҚАТИ

КИМ ОШДИ САВДОСИ

ШУ ЙИЛ 31 МАЙДА ГУЛИСТОН ШАҲРИДА БИРИНЧИ МАРТА КИМ ОШДИ КЎЧМАС МУЛК САВДОСИ ЎТКАЗИЛАДИ.

Савдога Гулистон шаҳридаги марказий «Сирдарё» меҳмонхонаси, Боёвут қўрғонидан умумий овқатланиш мажмуаси, Янгнер шаҳридаги фойдаланишга тайёр уч хонали ва икки хонали квартиралар, иссиқхона (теплица), ҳаммомлар, ошхоналар ва бошқа объектлар қўйилади.

МУЛК ЭГАСИ БЎЛИШГА ШОШИЛИНГ!

Ушбу масала бўйича тубандаги манзилгоҳга муурожаат қилишингиз мумкин:

Гулистон шаҳри, Мустақиллик кўчаси 35 уй, шаҳар ҳокимият биносининг 2-қаватидаги вилоят давлат мулки бошқармаси.

Телефонлар: 2-14-01, 2-77-18, 2-28-03, 2-41-19.

ДИҚҚАТ! КИМ ОШДИ САВДОСИ
Шу йил 28 майда Наманган шаҳрида маданий-маиший бинолар ва қурилиши тўғалланмаган иморатларнинг навбатдаги кимомти савдоси ўтказилади.
1. Ўрта Осиё темир йўли Фаргона бошқармасининг Наманган ишчи таъминот бўлими тасарруфидида Наманган шаҳар Бобораҳим Машраб истироҳат бондида жойлашган "Бухоро" чойхонаси. Чойхона асосан темир-бетон конструкциялардан шарқона меъморчилик услубида қурилган бўлиб, ўртасида 28x15 метрли сув ҳавзаси, фаввораси /бассейн/ мавжуд.
Бошланғич баҳоси - 23 млн. сўм-купон.
2. Норин тумани Ҳаққуллоб шаҳрида жойлашган "Оталар" чойхонаси. Алоҳида, 2 қаватли, иккинчи қавати айвонли иборат.
80-100 ўринли, миллий усулда безатилган. Туман матлубот уюшмаси ҳиссадорлик жамиятига қарашли. Ҳозирда ишляпти.
Фақат 5 киши ишлайди. Банкетлар ва катта маросимлар учун етарли шароитга эга. Ташқи кўриниши турли нақш ва ёғоч ўймакорлиги билан безатилган. Бир йўла 80 кишига хизмат кўрсата олади.
Бошланғич баҳоси - 145 млн. сўм-купон.
3. Янгикўрғон тумани марказидаги "1001 кеча" қаҳвахонаси. Алоҳида, бир қаватли, йўл бўйида. Туман савдо и/ч ҳиссадорлик жамиятига қарашли.
Бино майдонида 30x15 метр. Қаҳвахонанинг ички ва ташқи кўриниши яхши ҳолатда. Газ, сув ва электр билан таъминланган.
Ишчилар сони 5 та. Бир вақтнинг ўзида 60x70 кишига хизмат кўрсата олади.
Бошланғич баҳоси - 93 млн. сўм-купон.
4. Уйчи тумани марказидаги "Уйчи" чойхонаси. Автовокзал ёнида, Наманган шаҳридан 13 км. узоқликда жойлашган. Ички ва ташқи қисмлари ёғоч ўймакорлиги ва турли ўзбекона нақшлар билан безатилган. Бир қаватли, киши ва ёғи хоналари бор. 75-100 кишига хизмат кўрсата олади. Чойхона айвонида ҳам ўтиришга мўлжалланган жойлар бор. Бинонинг майдони 28x16 метр. Ишчилар сони 10 та. "Уйчи" жамоа ҳўжалигига қарашли.
Бошланғич баҳоси - 85 млн. сўм-купон.
5. Косонсой тумани "Косонсой" дам олиш масканидаги "Сўлим" ошхона-чойхонаси. Алоҳида, бир қаватли, ёғоч ва маҳаллий материаллардан қурилган. 30 ўринли, ёғи мавсумда 70-80 хўранда қабул қила олади. Косонсой сойи бўйида жойлашган. Сув ва электр билан таъминланган. Бинонинг майдони 10x30 метр. Ошхона ташқарисида ҳам 6 та ўчоқ ва бир неча сўрилар мавжуд.
Бошланғич баҳоси - 31 млн. сўм-купон.
6. Наманган шаҳар, Совет тумани, Дўстлик шох кўчаси "Китоб савдо" уйи. Лойиҳа смета ҳужжатларига асосан қурилиш монтаж ишлари ҳажми 20 фоизга бажарилган.
36x30 метр қисми 2 қаватли, 12x24 метр қисми 1 қаватли, йиғма темир бетонли қурилиш майдони 2448 м. кв. қайта савдога қўйилмоқда.
Бошланғич баҳоси - 336 млн. сўм-купон.
7. Наманган тумани "Ғайрат" жамоа ҳўжалигига қарашли 26 ўринли "Ҳоммом" қурилиши. Майдони 26x18 метр. Наманган шаҳридан 2 км. узоқликда жойлашган. Бино пойдевори қурилиши тугалланган. Умуман қурилиш ишлари 10 фоизга бажарилган.
Бошланғич баҳоси - 20 млн. сўм-купон.
8. Уйчи тумани марказидаги матлубот уюшмаси ҳиссадорлик жамиятига қарашли 8 хонадонли турар жой. Икки қаватли, 4 та 2 хоналик ва 4 та 3 хоналик, гиштли, атрофида 2 қаватли турар жой массиви бор.
Уйчи тумани марказидан 500 метр узоқликда жойлашган. Қурилиш ишлари 80 фоизга бажарилган.
Бошланғич баҳоси - 90 млн. сўм-купон.
9. Чортоқ шаҳар 2-дахасида жойлашган "Покизахона" /маиший хизмат кўрсатиш уйи/. 2 қаватли бино. Таркибида сартарошхона, кир ювиш комбинати, химиявий тозалаш хонаси, кутубхона, ҳаммом, тўқимачилик хонаси жойлашган.
Бино алоҳида қозонхонага эга. Объект ишлаб турган жиҳозлари билан бирга сотилади. Ишчилар сони 35 нафар.
Бошланғич нархи - 400 млн. сўм-купон.
10. Наманган шаҳридаги 8-ҳаммом. 1 қаватли, гиштли, шаҳар марказида жойлашган, миллий услубда қурилган. 2 та умумий ва 5 та алоҳида хонаси бор. Ҳаммом ичида аёллар ва эркаклар сартарошхонаси ҳамда алоҳида қозонхонаси мавжуд. Ҳозирги кунда ишляпти. Сув, газ ва электр билан таъминланган.
Бошланғич баҳоси - 250 млн. сўм-купон.
11. Чортоқ район, Янгубод маҳалласида жойлашган "Ҳаммом" биноси. Алоҳида бир қаватли, гиштли. Бинонинг ҳолати ўртача. Бир йўла 26 кишини қабул қила олади. Ҳаммом мавжуд жиҳозлари билан бирга савдога қўйилмоқда. Ҳозирги-кунда ҳаммом ишлямаяпти.
Бошланғич баҳоси - 62 млн. сўм-купон.
12. Чортоқ шаҳридаги спорт-соғломлаштириш мажмуи қурилиши. 1 қаватли, йиғма бетон ва металл конструкциялик. Чортоқ туман ва шаҳри ҳокимияти тасвияга бинонан савдога қўйилмоқда. Шаҳар марказида жойлашган. Қурилиш ишлари 20 фоизга бажарилган.
Бошланғич баҳоси - 20 млн. сўм-купон.
КИМОШДИ САВДОСИГА ҚАТНАШИШНИ ИСТАГАНЛАР АРИЗАЛАР БЕРИШИ ВА ИМОРАТЛАРИНИНГ БОШЛАНҒИЧ БАҲОСИНИНГ 10 ФОИЗИ ҲАЖМИДА ШИРИНКОМАСИНИ ТўЛАШИ ЗАРУР. САВДОСИ БЎЛМАГАН ИМОРАТЛАРГА БЕРИЛГАН ШИРИНКОМА ЭГАЛИРИГА ҚАЙТАРИЛАДИ.
Кимомти савдоси Наманган шаҳрида тўбандаги манзилгоҳга ўтказилади:
Машраб кўчаси, 2-уй. ХДП вилоят кенгаши биносида, соат 10.00 да.
Савдога қатнашадиганлардан аризалар 25 майгача қабул қилинади.
Алоқа учун телефонлар:
/36922 / 6-36-38, 6-82-45, 6-89-13, 6-55-73.

Халқ сўзи
НАРОДНОЕ СЛОВО
ТЕЛЕФОНЛАР:
маълумот учун 33-07-48;
эълонлар бўлими 32-09-25.
Индекс: 64608.

МУАССИСЛАР:
Ўзбекистон Республикаси
Олий Кенгаши Раёсати
ва Ўзбекистон Республикаси
Вазирлар Маҳкамаси.

Бош муҳаррир: Анвар ЖўРАБОВ
ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ:
Абдунаби БОЯҚЎЗИЕВ, Эсирган БОЛИЕВ [масъул котиб, «Халқ сўзи»],
Эркин ВОҲИДОВ, Мирқамол МИРАЛИМОВ, Салоҳиддин МУҲИДДИНОВ [бош муҳаррир ўринбосари, «Халқ сўзи»], Лев ПАК [бош муҳаррир ўринбосари, «Народное слово»], Людмила ПОРФИРЬЕВА, Қўлаҳмад РИЗЕВ, Александр ТЮРИКОВ [масъул котиб, «Народное слово»], Шавкат ҲАҲЕВ, Пиримқул ҚОДИРОВ,
Мухаммаддинон ҚОРАБОВ, Сандаҳрор ҒУЛОМОВ.

● МАНЗИЛИМИЗ:
700000, ГСП
Тошкент шаҳри,
Матбуотчилар кўчаси, 19-уй.
Навбатчи муҳаррир —
Х. Сатторов, навбатчи —
М. Муродова.